

KÜLTÜRÜN YABANCI DİL EĞİTİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TRABZON ÖRNEĞİ*

İrem Berra DASLAK**

ÖZET

Bu çalışma yabancı dil eğitimi ve kültür ilişkisi ile ilgilidir. Kültür ve dil birbiriyle bağlantılı unsurlardır ve öğrencilere gerekli dil bilgisi ve kültürel kaynaklar sağlanmalıdır. Çalışmada, ayrıca yabancı dil öğreniminde kültürün etkileri tartışılmaktadır. Bu bağlamda, 2018-19 eğitim öğretim yılında, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yabancı Dil Yüksekokulu'nda öğrenim gören 200 kişiyle anket, 10 kişiyle mülakat yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler SPSS Programı ile analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre kültürel değerler yabancı dil öğrenimini etkilemektedir. Ayrıca öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeyi öğrencilerin başarı düzeylerini etkilemektedir.

Anahtar Sözcükler: Kültür, dil, eğitim, yabancı dil eğitimi.

THE IMPACT OF THE CULTURE ON FOREIGN LANGUAGE EDUCATION: TRABZON CASE

ABSTRACT

In this study relation between foreign language education and culture tie. Culture and language relate component and must provide grammar and cultural source for students who studying foreign language. In this study also debating culture effect when students are study foreign language. In this sense carried out a poll with 200 and interviewed with 10 people are receive education in foreign language faculty of Karadeniz Technical University in 2018-19 academic year. The data obtained from the study analyzed by SPSS program. It received results from the survey that cultural value effects foreign language studying. And also degree of learning of the students parents effects to success level of the students.

Key Words: Culture, language, education, foreign language education.

Giriş

Kültür ile ilgili birçok sosyolojik çalışma yapılmıştır. Bu alanda en başta gelen konulardan biri de “dil”dir. Özellikle, 20. yüzyılda ortaya atılan Sapir- Whorf’un dil ve kültürün doğal olarak birbirine bağlı olduğu fikri dikkat çekmiş ve bu fikir birçok düşünürü ve bakış açısını etkilemiştir. Bu bakış açılarından biri olan yapısalcılık kuramı, toplumsal olgu ve öğelerin ancak toplumsal yapı ve gizli bir boyutun varlığı üzerinden anlaşılabilceğini, bu boyutun ise

*Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyoloji bölümünde lisans bitirme tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın makaleye dönüştürülmesinde büyük emeği geçen ve aynı zamanda tez danışmanım olan Öğretim Gör.Dr. Selim KARYELİOĞLU’na teşekkür ederim.

**Sosyolog, Trabzon/Türkiye, ORCID Number: 0000-0002-7541-828X, E-posta: iremberradaslak@gmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article.

Başvuru/Received: 08.07.2019

Kabul/Accepted : 14.07.2019

dil olduğunu vurgulamaktadır. Dil insan aklını düzenleyen mekanizmaların dışavurumudur. Kültür de bu mekanizmaların dışsal yansımasıdır.

Yapı olgusuyla yapısalılık özdeş kavramlar olarak algılanmakta ve kabul edilmektedir. Yapı, geniş anlamda canlı ya da cansız bir organizmanın kendisidir. Birçok alt sistemin bir araya gelmesiyle oluşan parçalar bütünüdür. Dar anlamda ise toplum ya da örgüt içindeki birimlerin birbirleri arasındaki karmaşık ilişkilerin tümünü ifade eder (Nar, 2014: 31).

Yapısalılık, yapı kavramından türetilmiş bir sistem ve onun alt birimleri arasındaki ilişkileri inceleyen yaklaşımdır. Bu alt birimler, sosyal yapı içinde birbirinden bağımsız hareket etmemektedir. Bu anlayış içinde yapısalılık, alt birimler arasındaki ilişkiden bütüne doğru yönelimi açıklayarak teorisyene, kültürel sistemi bir bütün olarak inceleme olanağı verir. Kökenini dilbilimden alan bu düşünce, kültürel yapıyı temelinde dil ve onun işlevi üzerine kurgulanmış bir model ile açıklamaya çalışır (Nar, 2014: 32).

1950’li yıllarda başlayan 1960’ların sonu ve 1970’lerde sosyal bilimlerin çoğu alanında yansımasını bulan yapısalılık, sosyoloji, sosyal antropoloji, dilbilim, edebiyat vb. birçok disiplinde temsilcileri olan bir kuramsal perspektiftir. Levi-Strauss, Foucault, Koffka, Köhler, Lacan ve Althusser ilk akla gelen yapısalıcı isimlerdir (Koyuncu, 2011). Yapı düşüncesi, sosyolojide olduğu kadar, dilbilim, antropoloji, politik ekonomi, edebiyat ve psikanaliz kuramı gibi alanlarda da yaygın bir şekilde geçerliliğe sahiptir (Waters, 2008: 148).

Levi-Strauss ise yapısalılığı “değişmez olanın ya da yüzeysel farklılıklar arasındaki değişmez öğelerin araştırılması” olarak tanımlamaktadır. Ona göre yapısalılık, yeni bir şey değildir ve dilbilim, antropoloji gibi alanlarda, doğal bilimlerin “ her zaman yapı geldiğinin belirsiz ve soluk taklidinden başka bir şey değildir”. Ona göre bilimin iki işlem oyu vardır: ya indirgemecedir ya da yapısalıcıdır (Levi-Strauss, 1986: 21). Bu bağlamda dil, yapı unsurunun emn önemli öğelerinden biridir ve yapıyı anlayabilmek için dil üzerine araştırmalar yapmak gerekir.

Bu araştırmada kültürün yabancı dil öğretimine nasıl etkide bulunduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Konuyla ilgili birçok çalışmaya göre, bir ülkede inançlar, gelenekler, anlam sistemleri ve algı biçimleri yabancı dil eğitiminin ayrılmaz parçası olup, bu alandaki eğitimi büyük oranda etkilemektedir. Bu yüzden yabancı dil eğitiminde kültürün söz konusu etkisi ele alınmış ve analiz edilmeye çalışılmıştır. Yabancı dil öğretiminin kültürel bileşeni hakkında öğrenci fikirlerini araştıran sınırlı sayıda araştırma yapılmıştır ve konu halen birçok yönüyle araştırılmayı beklemektedir. Kültür yabancı dil öğretimi ve kültürlerarası yeterliliğin öğrenciler tarafından edinilmesi konusunda deneysel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışma, KTÜ Yabancı Dil Yüksekokulu’nda aynı dil öğrenme ortamını paylaşan öğrencilerin algılarını ve tutumlarını araştırmaktadır. Yabancı dil öğrenimine kültürün etkisinin olup olmadığı hakkındaki düşünceleri hakkındaki bilgiler edinilmeye çalışılmıştır

KÜLTÜR, DİL VE KÜLTÜR-DİL İLİŞKİSİ

Kültür

Birçok kaynakta birçok yazarın birbirinden farklı kültür tanımına rastlamak mümkündür. Bu durum, kültür kavramı üzerinde tam anlamıyla üzerinde uzlaşmış bir bakış açısının olmamakla birlikte, birbirinden farklı tanımlarda bazı ortak özellikler söz konusudur.

Kültür kavramına dair birçok tanım bulunmaktadır. Raymond Williams kültür kelimesinin tanımlanması en zor kavramlardan biri olduğunu savunur. Bunun nedeni, kelimenin birbirinden farklı düşünce sistemlerinde ve entelektüel disiplinlerde önemli kavramsal açıklamalar için kullanılmasıdır (Oğuz, 2011: 125). Bu yüzden kesin bir tanımla bulunmamakta, konu edinilen kavramsal bağlam çerçevesinde bir tanım söz konusu olmaktadır.

Kültür geçmişten günümüze insanı ilgilendiren her alanda yer alan bir kavramdır ve bu yüzden tanımlamada çeşitlilik söz konusudur. 1952 yılında Alfred Kroeber ve Clyde Kluckhohn isimli antropologlar kültür konusundaki antolojilerinde, farklı bilimsel ve popüler kaynaklardan yararlanarak kültüre yönelik 164 farklı tanımla derlemiş ve tartışmışlardır (Güvenç, 2003: 95). Kültür kavramının terminolojik çeşitliliğinin nedeni, kavramın hem bilimsel hem toplumsal hem de tarihsel derinliğinin olmasıdır (Mejuyev, 1998: 14). Her alan kendine daha yakın bulduğu tanımla kullanmaktadır.

Kültür kavramı farklı anlamlara sahiptir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde, “kültür sözcüğü tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratma, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçlar bütünü” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Kültür fertleri aşan, fertlere yön, şahsiyet ve şekil veren bir olgudur.

Kültür kavramını kesin bir biçimde tanımlamada ortaya çıkan güçlüğün bir nedeni de, kavramın çok anlamlı oluşudur. Kültür, bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli uygarlığıdır, belli bir toplumun kendisidir, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir, bir insan ve toplum kavramıdır. Fakat bu kavramın sınırları belli değildir (Güvenç, 2003: 95-110). Bundan dolayı düşünürlerin kültür kavramına yönelik düşüncelerinde farklılıklar gözlemlenmektedir. Kavramı çok boyutlu biçimde tanımlayan Tylor’ a göre; “Kültür, bir toplumun üyesi olarak, insanoglunun öğrendiği (kazandığı) bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütün’ dür” (Güvenç, 2003: 101). Batı literatürü dışında, Türkiye’de de bu literatürden etkilenerek konuyu elen çalışmalar ve tanımlamalar mevcuttur. Konuyu Türkiye’de ilk ele alanlardan biri de Ziya Gökalp’tır.

Gökalp’e göre kültür, toplumların iç gelişmesinden meydana gelir. Kültürün temel unsurları; duygular, heyecanlar, zevkler ve inançlardır bu yüzden kültür ulusal bir nitelik taşır. Kültürü oluşturan kurumlar ve unsurlar arasında içten bir bağlılık ve uygunluk bulunmaktadır (Arslan, 2005: 12). Kültür insanın ortaya koyduğu içinde insanın var olduğu tüm gerçeklik anlamına gelir. İnsanlar arasındaki her çeşit karşılıklı etkileşimlere, yapıp etmelere, bütün manevi ve

maddesel yapıt ve ürünlere kültür denir. İnsan bir kültür varlığıdır ve kültür bir zorunluluktur. İnsanın kültür üretip kültürce üretildiği; kültür taşıyıp kültürce taşındığı temel gerçeği insan olarak insan varlığının en başta gelen var olma koşuludur (Uygur, 1996: 17-18). Dolayısıyla insanın olduğu her yerde kültür bulunmaktadır. İnsan ile kültür arasında bir bağ vardır ve kültür üretme kapasitesine sahip tek canlı insandır. Bundan dolayı kültürü incelemek, insanı ve toplumu incelemek anlamına gelmektedir. Kültürü anlamamanın ve anlamlandırmanın bir gereği de kültürün taşıyıcı unsuru olan dili anlamaktan geçmektedir.

Dil

Dil en kısa tanımıyla bir bildirim aracı olup, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir” (Aksan, 1998: 55). Bu yönüyle dil, kültürün koruyuculuğunu ve taşıyıcılığını yapmaktadır.

Alman filozofu Heidegger’e göre: ‘dil insanın evidir.’ Her millet dilini kendi ihtiyaçlarına, kültür ve medeniyet seviyesine, zevkine göre yaratır. Dil, ev gibi milletin duygu, düşünce ve hayatının barınağıdır (Kaplan, 2010: 143). Toplumsal ve kültürel bir öge olan dil, organik bir varlık değildir, dil organik bir varlık olan insanın düşüncelerini, duygularını bildirmek için koyduğu bir işaretler sistemidir (Baydur, 1999: 93) ve bu yönüyle canlı bir araçtır. Toplumların ayrı ayrı dillerinin olması, düşünce tarzlarının, zevk ve eğilimlerinin farklılığındandır. Her toplum, kâinatı kendisine göre seslendirmiştir. Bu, birçok dilin oluşmasına neden olmuştur. Dilin doğuşunda, dili oluşturan kelimelerin oluşumunda doğadaki sesleri taklit etmenin önemli bir yeri vardır. Genel itibariyle dilin belli başlı özellikleri vardır: doğallık, canlılık, ulusallık ve sosyallik, seslilik, birleşme vb. (Aksan, 1998: 85). Bu özelliklerden hareketle, toplumu sistematik bir kurumlar bütünü haline getiren temel unsurun dil olduğu söylenebilir.

Dil, hem dil yetisinin toplumsal bir ürünüdür, hem de bu yetinin bireylerce kullanılabilmesi için toplumun özümsemiği zorunlu bir uzlaşımın bütünüdür (Onan, 2013: 76). Dil, bir topluma belli oranda bir düzen kazandıran öğedir. Çünkü dil geçmiş ile gelecek arasında bir köprü görevi görür (Güzel ve Barın, 2013; 228). Bundan hareketle dilin, geçmişin maddi ve düşünsel tüm toplumsal birikiminin geçmişten bugüne ve bugünden geleceğe aktarılmasında en önemli araç olduğu söylenebilir ve dil, kültürle tamamlayıcı bir ilişki halindedir.

Kültür ve Dil İlişkisi

Dil, bireylerin sahip olduğu hayat tezahürlerinin belli bir cisme bürünerek görünürlük kazanmasını sağlayan önemli bir araçtır. Kültür, bir milletin yüzyıllar boyunca oluşturduğu algı, ilgi, tutum ve davranışlarla tezahür eden yaşam biçimi, maddi ve manevi değerler toplamıdır ve nesilden nesile aktarılır (Göçer, 2013: 26). Toplumun kültürel değerlerinin izleri dil ile kendini gösterir. Dil, bir kültür aktarıcısı ve sürekliliğini sağlayan en önemli vasıtaadır (Akarsu, 1998: 36). Dil ile kültür arasında sıkı bir ilişki vardır.

Kültür ile dil arasındaki ilişki insanlık tarihinin başlangıcından itibaren dikkat çeken bir konu olmuştur. Antropologlar, psikologlar, sosyologlar, dilbilimciler kültürün dili nasıl etkilediğini ve ondan nasıl etkilendiğini incelemiştirler (Oğuz, 2011: 124). Küreselleşen dünya düzeni içerisinde kültür önemini kaybediyor gibi gözükse de kültürler ve kültürler arası iletişim daha

fazla önem kazanmıştır (Cinkara, 2016: 3). Her kültürün, ona kimliğini kazandıran, kendine özgü bir dili vardır. Bu dil, ait olduğu kültürün bütün özelliklerini, diğerlerinden ayrımını ve tarihsel- toplumsal tüm birikimlerini içinde barındırır. Bu yüzden dil öğrenmek, o kültürü tanımakla eş değerdir. Farklı dillerin ortaya çıkma nedeni, toplumların birbirlerini anlama ve tanımaya çalışmalarıdır (Asutay, 2007: 10). İnsanların kendini anlatmak ve birbirlerini anlamak için oluşturduğu dil, kültürün temel yapı taşlarından olagelmıştır. İletişim teknolojilerinin geliştiği günümüz dünyasında, dilin evrensel bir boyut kazandığı, bazı dillerin ise öneminin arttığı görülmektedir.

Günümüzde toplumlar gelişmiş iletişim teknolojileriyle birlikte artan dilsel ve kültürel çeşitlilik içerisinde girmiştir. Bu durum beraberinde farklı toplumların etkileşim içerisinde girmesine neden olmuştur. Bu etkileşim kültürün temel aracı olan dil ile gerçekleştirilmektedir. Dil ve kültür birbiriyle yakından ilişkili iki kavramdır. Dil kültürle yaşar, kültür de dil ile gelişir ve birikir (Günay, 1995: 5-24). Bu durumun temel nedeni insanın başkalarıyla birlikte yaşama zorunluluğu olan bir varlık olmasıdır.

İnsan ortak bir dil konuşanlara özgü bir topluluğun üyesidir, belli bir kültürün de üyesi durumundadır. Ağızdan çıkan her sözcüğün, dile yapışık kültür ortamını da canlı tutmada katkısı vardır (Uygur, 1996: 19-20). Toplum ve kültürde ne varsa dilde ifadesini bulur. Kültürün gelişmesiyle dil, dilin gelişmesiyle kültür gelişir ve zenginleşir. Dil ve kültür arasında karşılıklı ve işlevsel ilişki vardır (Güvenç, 2004: 48). Dolayısıyla, insanın anadilini öğrenmesi de kültür edinmesidir. Dil yönünden kişisel bir büyüme kültürce zenginleşme ile el eledir. İnsan dilde ne kadar güçlenirse kültür de o denli yayılır, güçlenir (Uygur, 1996: 21). Kısacası dil, kültürü yansıtır, güçlendirir ve biçimlendirir. Dil, bir grubun kimliğini güçlendirir (Bates, 2013: 77). Güçlü bir kültürün dili sürekli birikim sonucu gelişmekte, genişlemekte, aynı şekilde kültür gelişip çeşitlendikçe dil gelişmektedir.

Eğitim Nedir?

Eğitim, Türkçe de “eğmek” mastarından veya “eğ” emir kipinden türetilmiş bir terimdir. Eğitim, şekil ve biçim verme, yön ve istikamet gösterme, zarifleştirme anlamına gelmektedir (Sezgin, 1991: 6). Eğitim, genel anlamda istendik davranış geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. İnsanın yaşamı boyunca birçok etmen davranış değişikliğine neden olmaktadır. Eğitimin bu etmenlerden farkı davranış değişikliğinin bilinçli ve bir amaca uygun şekilde gerçekleşmesidir (Topses, 2014: 1). Eğitimin tanımında bulunan istendik kelimesi, özgür eğitim, özgür öğrenci imajını ortadan kaldırmakta ve eğitilenin robot olarak düşünülmesine sebep olmaktadır (Kale, 1997: 113). Eğitim sözcüğünün kökeni de belli kalıplara göre birey yetiştirme, kalıplaştırma anlamını ortaya koymaktadır (Özkan, 2011: 337). Buna göre eğitimin, insanları kişiler veya kurumlar tarafından belli şekillere sokma boyutu, onun “otoriter” yanını yansıtsa da insanın sosyalleşme süreci açısından etkisi birçok yazarın ele aldığı bir husustur.

Fransız sosyolog Emile Durkheim’ a göre eğitim, toplumdan bağımsız bir alan değildir (Topses, 2014: 9). Durkheim’a göre, eğitim çocukların sosyalleşmesinde önemli bir paya sahiptir. Çocuklar eğitim ve tarih sayesinde toplumdaki ortak değerlere ilişkin, farklı fertlerden meydana gelen topluluğu birleştirici bir anlayışa ulaşırlar (Giddens, 2013: 732).

Toplumun yapısı(ekonomik, kültürel, politik), eğitim sisteminin yapısını belirlemektedir (Topses, 2014: 9). Yani eğitim, toplumsallaşma sürecinde, bireyi toplumsal değerlere bağlamanın ve bu doğrultuda düşünce ve davranışlarını yönlendirmenin önemli araçlarından biridir.

Eğitim ve Kültür İlişkisi

Eğitim sözlüğünde “kültür; görme, hissetme, algılama, düşünme, ifade etme, tepki verme şekilleri, hayat tarzları, inançlar, bilgiler, adetler, gelenek görenekler, kurumlar, normlar, değerler, hobiler gibi bir topluluğun üyelerini diğerlerinden ayıran bileşenleri kapsamaktadır” (Köşker, 2015: 410-411). Başka bir tanımlamada kültür, kazanılan bir davranış kalıbıdır ve insanın yaptığı- yarattığı her şeyi içeren yaşam şeklidir (Engin, 1990: 171) ve kültür ile eğitim, birbiriyle yakından ilişkili iki alandır (Tezcan, t.y.: 3). İnsanoğlu, bulunduğu toplumun sahip olduğu kültür varlığını toplumun eğitim olanaklarıyla öğrenmektedir (Güvenç, 2003: 280). Kültürel yapı, toplumun eğitim sistemini ve felsefesini etkilemektedir. Toplumun eğitim felsefesi, bulunduğu toplumun kültüründeki özdeksel(maddi) ve anlamcıl(manevi) boyutlarına göre biçimlenmektedir (Topses, 2014: 23-24). Bu nedenle, eğitim süreçlerindeki ortak evrensel benzerliklere rağmen eğitimin, toplumların kültürel farklılıklardan kaynaklanan toplumlara göre göre değişkenlik gösteren bir yanı da söz konusudur.

Bu nedenle, her kültür kendine özgü bir eğitim sistemi oluşturmakta, bireyleri kendi normlarına göre yetiştirmektedir (Topses, 2014: 29). İnsan yetiştirme düzenine “eğitim süreci” de denir ve bu süreç evrenseldir fakat içeriği toplumsaldır, toplumdan topluma değişir. Başka türlü ifade etmek gerekirse, nelerin, nerede, nasıl öğrenileceği toplumsal kurumlar tarafından belirlenmektedir (Güvenç, 2003: 281). Sosyalleşme gibi, okul öğrenimi de toplumsal ve kültürel koşulların belirleyiciliği altındadır. Eğitimin temelinde belirli bir toplumun veya kültürün özgül ekonomik, teknolojik ve siyasal unsurları vardır. Eğitim bu unsurlara uyum sağlamadığı, toplumsal değişmeye ayak uyduramadığı oranda, toplum ve kültür ile eğitim arasında kopukluklar oluşmaktadır (Tolan, 2005: 186). Yani, eğitim kültürel olmanın yanı sıra daha farklı toplumsal unsurları da içeren çok boyutlu bir kurumdur ve diğer toplumsal kurumların hepsiyle belli bir bağlantısı vardır. Bu yönüyle eğitim, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasına yönelik bir içeriğe sahip olup, bireyleri bu ihtiyaçlar doğrultusunda yönlendiren-şekillendiren bir özelliğe de sahiptir. Aynı zamanda eğitim, kültürler arası farklılıkların farkındalığını da işleyen ve farklı kültürler arasında bir bağ oluşturma işlevine de sahip bir alandır. Sözü edilen bağ oluşturma işlevinin açığa çıktığı faaliyetlerden birisi de, farklı kültürlerin dillerinin öğrenilmesi-öğretilmesi sürecidir. Bu süreç, aynı zamanda toplumlar arasında artan sosyo-ekonomik ilişkilerin gerektirdiği bir ihtiyaca dönüşmüştür.

Yabancı Dil Öğretiminde Kültür

Sanayileşme ile artan uluslararası ilişkiler, ulusların kendi dilleri ile iletişim sağlamalarını yetersiz kılmakta ve diğer ülkelerin dillerini öğrenme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Türkiye, bölgesel ve siyasal konumundan dolayı çeşitli ülkelerle ilişkiler kurmuştur (Demirel, 2004: 3). Bu durum diğer toplumlarla etkileşim içine girmesine neden olmuştur. Bu etkileşim kültürün temel aktarım aracı olan dil ile sağlanmaktadır. Dil ile kültür arasındaki ilişki,

yabancı dil öğreniminde kültürel aktarımın önemini artırmaktadır (Köşker, 2015: 410). Uluslararası ilişkilerin yoğunluk kazanmasıyla, Türkiye’de başka dillerin, uluslararası örgütlerde resmi dil olarak kabul edilen batı dillerinin öğrenilmesi bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı, yabancı dillerin öğretimi okul programlarında yer almıştır (Demirel, 2004: 4). Zamanla yabancı dil bilme gereksinimi artmış, bu nedenle eğitim sisteminde dil politikaları uygulanmıştır. Yabancı bir dilin öğretilmesi sürecinde dilin iletişim aracı olma boyutunun ötesinde, ait olduğu kültürün özellikleri de ele alınmakta ve öğrenilmektedir. Bu durum başka kültürlerden gelen insanların farklı davranışlarının anlamlandırılmasını kolaylaştırmaktadır.

İnsan davranışları kültür etkisiyle kodlanmıştır. Bu kodları çözmek için iletişime geçilen kişinin kültürel kodlarını bilmek gerekir. Yabancı dil öğrenmenin temel amacı, bu dili konuşan bireylerle iletişime geçebilmektir. Yabancı dil öğretiminde hedef dilin kültürünün de farklı boyutları ile öğrencilere aktarılması gerekmektedir (Köşker, 2015: 410-411). Asutay (2003: 27) her dilin, dış dünyada bir gerçekliğe hizmet eden kendine özgü göstergeleri olduğunu savunur. Bu göstergeler her toplumun kendi kültürü içinde oluşmaktadır. Bu açıdan kültür dile anlam kazandırmaktadır. Bu nedenle yabancı bir dile hâkim olabilmek için o toplumu anlamak, o toplum gibi düşünebilmek gerekir. Frink ve Mairitsch’ de yabancı dil eğitiminde sadece o dilin kurallarının öğretilmesinin yeterli olmadığını, öğretilen dilin sosyal, kültürel, politik, ekonomik yapısının da öğretilmesinin gerekli olduğunu ve öğrencilerin öğrendikleri dilin kültürünün farkında olmalarının gerekliliğine değinmişlerdir (Köşker, 2015: 412). Bir yabancı dil dersi, öğrenciye öğrendiği yabancı dil ile bu dilin ait olduğu toplumun kültürünü öğrenmeyi temel amaç edinmektedir. Çünkü bir yabancı dil dersi, en az iki dil ve iki kültür ile uğraştığından ve artık günümüzde dil kültürün taşıyıcısı ve aynası olarak görüldüğünden, dili kültürden soyutlamak mümkün değildir (Aktaş, t.y.: 53). Kültürün taşıyıcısı dildir, dili kullananlar ise insandır. Bu nedenle insanın dili kullanış şekli ve kullanabilme kapasitesi önemli bir unsur olup, öğrenme süreciyle yakından ilişkilidir. Aynı durum yabancı dil öğrenme açısından da geçerlidir.

Yabancı dil öğretiminde hedeflenen amaç, öğrencinin öğrendiği yabancı dili her ortamda olabildiğince bağımsız, otonom ve yaratıcı bir biçimde kullanmasını sağlamak ve daha geniş anlamda öğrenme tekniklerini kazandırmaktır (Aktaş, t.y.: 50). Türkiye’de yabancı dil öğretiminin arzu edilen başarıyı sağladığını söylemek güçtür. Yapılan çalışmalarda, 15-29 yaş aralığındaki gençlerin çoğunun yabancı dil bilmediği görülmektedir (Başat,2014). Türkiye’de yabancı dil eğitimi konusunda yaşanan zorluklar, kalabalık sınıflar ve fiziksel koşulların yetersizliği ile nitelikli öğretmen eğitimi konusundaki açmazların yanı sıra, dil politikaları ve dil öğretimine yaklaşımlar gibi çok daha temel etkenlerden de kaynaklanmaktadır (Demirpolat, 2015: 12). Eğitim politikaları çerçevesinde dil eğitimi verilmektedir. Ancak bu politikaların amaçlanan sonuçlara ulaşabilmesi için, birçok faktörün bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu faktörlerin başında fiziksel imkanların yeterliliği meselesi gelmektedir.

Yabancı dil öğretiminde fiziki imkânlar oldukça önemlidir. Yetenek öğretimi yapılan bu alanda sınıf mevcudu çok önemlidir ve öğrenci sayısının 20’yi geçmemesi tavsiye edilmektedir. Ancak Türkiye’ de sınıf mevcutlarının 20’nin altında olması mümkün değildir. Bu durum konuşma etkinliklerinin yetersiz olmasına neden olmakta konuşma sürelerini

azaltmaktadır (Büyükduman, 2005: 60). Ayrıca birçok sınıf dinleme ve izleme etkinlikleri yapmak için gereken fiziki imkânlardan yoksundur. Dinleme ve telaffuz becerileri açısından hedef dile mümkün olduğu kadar çok maruz kalmak önerilmektedir (Demirpolat, 2015: 14). Bununla birlikte, ders ortamında bir takım etkinlikler ve stratejik uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bunların arasında karşılıklı diyalog, grup çalışması, problem çözmeye yönelik eğitsel oyunlar vardır. Bu etkinliklerin amacı öğrencilerin her ders biriminde temel dil becerilerinin kazandırılmasına ve onların bu amaca uygun iletişim kurmasına yardımcı olmaktır (Aktaş, t.y.: 52). Ancak bu etkinliklerin tüm eğitim kurumları açısından hedeflenen etkiyi sağladığını söylemek güçtür. Zira başarı, yine büyük oranda eğitim kurumunun fiziksel-teknik olanaklarıyla bağlantılı olmaktadır.

Teknolojik alt yapısı yeterli olan okullarda görev yapan İngilizce öğretmenleri ise derslerinde verimin yüksek olduğunu ifade etmiştir (Merter, Şekerci ve Bozkurt, 2014: 205). Materyallerle oluşturulan görsel ve işitsel ortam öğrencinin öğrenmeye çalıştığı dili yapısal bir birim ve sosyo-kültürel bir olgu olarak da görmesini sağlamaktadır. Öğrenci bu araçların yardımıyla dilin iletişimde kullanım ortamlarını tanıyacak, dinleme ve anlama becerisinin ediniminde gerekli olan doğru vurgulamayı, tonlamayı ve iletişime eşlik eden el, yüz, beden hareketlerini de tanıyacaktır (Aktaş, t.y.: 52).

Diğer görsel ve işitsel materyaller dil öğretiminde büyük önem taşısa da, günümüzde dil öğretimini hala ders kitapları domine etmektedir. Ders kitapları dil öğretiminde bir sorun kaynağıdır (Demirpolat, 2015: 14). 2008'de MEB Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığınca, ilköğretim kurumlarında öğrenimini sürdüren öğrencilerin ve görev yapan öğretmenlerin ders kitapları hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, öğretmenler kitapların ölçme ve değerlendirme bölümlerini, konu işlenişlerinde pekiştiricilere yer verilmemesini, ara disiplinlerle ilişkilendirme ve diğer derslerle ilişkilendirme boyutlarında yetersizliğini eleştirmişlerdir (EARGED, 2008: 30). Dolayısıyla, yabancı dil öğreniminde halen en fazla kullanılan aracın ders kitabı olması, bir yanıyla diğer araçların yeterince sağlanamadığı anlamına gelmekte, öte yandan kitap içeriklerinin yeterliliği sorunu başlı başına bir olumsuzluk olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, sürekli değişen politikalar, Türkiye'de yabancı dil öğrenimi açısından çözülmesi gereken yapısal sorunlar olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Önemi

Kültürün dil eğitimi üzerindeki etkisi saptayabilmek amacıyla, bu çalışmaya kültürle ilgili açıklamalar getirilmiştir. Kültür öğeleri, eğitim açısından önemlidir. Çünkü kuşaklar arası aktarılma ve kültürü canlı halde tutma işlevi okul, daha geniş anlamıyla eğitim örgütleri tarafından yerine getirilmektedir. Dil ve kültür toplumların hayatını şekillendiren birbirlerini tamamlayan olgulardır. Yabancı dil öğrenmenin temel amacı, bu dili konuşan bireylerle iletişime geçebilmektir. Bu iletişim için sadece söz konusu dilin dil bilgisel kurallarını ve sözcüklerini tanımlamak yeterli değildir. Gerçek iletişim durumlarında, bir toplumun kültürü içinde oluşmuş bir takım unsurlar vardır. Mesela ekonomi, siyaset, gelenekler, deyimler, jest ve mimikler. Bu nedenle yabancı dil öğreniminde hedef (öğrenilmesi amaçlanan) dilin kültürünün farklı boyutları öğrencilere anlatılmalıdır. Araştırmanın bulgularının literatüre zenginlik katacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada yabancı dil eğitiminde kültürün etkisinin olduğunu ortaya çıkarmak hedeflenmektedir. Öğrencilere uygulanan anket ve mülakatla kültürün dil öğrenimine etkisi olup olmadığı eğer varsa bunun öğrencilerin bilincinde olup olmadıkları ortaya çıkarmaktır.

Kültür, yabancı dil eğitimi ve öğrenimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yabancı dil öğrenimine bireyin mezun olduğu lisenin etkisi, yabancı dil seviyesi ile anne babanın eğitim düzeyi arasında nasıl bir ilişki olduğu, bireyin sahip olduğu yabancı dil seviyesinin kültür anlayışına etkisi ve ebeveynlerin mesleğinin, bireyin yabancı dil öğrenimine etki edip etmediği saptanmaya çalışılan diğer hususlardır.

Araştırmanın temel hipotezi: “kültür yabancı dil eğitimi üzerinde etki etmektedir” şeklindedir. Araştırmanın alt hipotezleri; Anne- baba dil bilme durumu ile öğrencinin dil bilmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Anne- baba mesleği ile öğrencinin gittiği lise düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencinin lise düzeyi ile bulunduğu kur seviyesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kültür ile dil arasında anlamlı bir ilişki vardır. Dil öğrenimi ile ekstra çalışma arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yöntem

Araştırmanın Evreni ve Modeli

Araştırma evrenini, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yabancı Dil Yüksekokulu’nda 2018-2019 eğitim öğretim döneminde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini 210 kişi ile sınırlandırılmıştır. Anket 88 kadın ve 112 erkek, mülakat 5 kadın ve 5 erkek olmak üzere yüksekokul öğrencilerine uygulanmıştır. Öğrenciler, olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden basit rasgele örnekleme ile belirlenmiştir.

Araştırma hem kuramsal hem de sahaya yönelik bir çalışmadır. Kuramsal çerçevede bu tez çalışması ile ilgili tanımlamaların yanı sıra literatür taraması yapılmıştır. Bu araştırmada çoklu metot uygulanmıştır. Çoklu metot kullanan çalışmalar, birçok insan hakkında birçok (en azından daha çok) bilgi verirler” (Böke, 2014: 411-412). Çoklu metot ile sınırlılıkların en aza indirilmesi ve birçok kaynak ve birden fazla yöntemle elde edilen verilerin, çalışmanın kalitesini, veri zenginliğini, güvenilirlik ve geçerliliğini artırması hedeflenmiştir.

Verilerin Toplama Araçları

Veri toplama tekniği olarak anket ve mülakat kullanılmıştır. Anket bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan tekniktir. Bu teknik aynı soru grubundan oluşan anket formunun çok sayıda kişiye ulaşmasını kolaylaştırır. Kişilerden alınan veriler analiz edilir ve belli bulgulara ulaşılır. Tarama yönteminin en önemli avantajı çok bireyden oluşan örneklemden elde edilen birçok bilgiyi bize sunmasıdır (Büyüköztürk, vd. 2014: 14). Katılımcılara uygulanan ankette, onların demografik özelliklerine yönelik bilgi soruları, tutum ve davranış soruları bulunmaktadır. Anket sorularında Elif Erten’in “Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Yabancı Dil Eğitiminin Kültür Boyutuna İlişkin Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezindeki anket sorularından faydalanılmıştır.

Mülakat için görüşmecilerden elde edilen ses kayıtları, yazılı metne dönüştürülmüştür. Nitel araştırma çerçevesinde elde edilen veriler, betimsel analiz ile yorumlanmıştır. Betimsel analiz yaklaşımı dört aşamadan oluşur: 1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, 2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, 3. Bulguların tanımlanması, 4. Bulguların yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256).

Üniversite öğrencileri üzerine yapılan bu tez çalışmasında öğrencilerin demografik özelliklerine yönelik demografik sorular ve öğrencilere kültürün yabancı dil eğitimi üzerindeki etkisi hakkındaki düşüncelerine yönelik anket ve mülakat soruları hazırlanmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar alt problemlerdeki sırasıyla ele alınmıştır.

Tablo 1. Eğitim Durumu ve İngilizce Seviyesi İlişkisi

		Hangi kurda İngilizce öğrenimine devam ediyorsunuz?			Toplam
		A1	A2	B1	
Hangi liseden mezun oldunuz?	Düz lise	2	23	4	29
	Anadolu lisesi	16	60	40	116
	Fen lisesi	1	9	7	17
	İmam Hatip lisesi	2	3	1	6
	Meslek lisesi	5	11	4	20
	Diğer	3	8	1	12
Toplam		29	114	57	200

Tablo 1’de görüldüğü üzere, lise eğitim düzeyi ile kur ilişkisine göre okunulan liseye göre bulunan dil seviyesinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kur seviyeleri, en alt düzey olan A1’den, A2 ve daha üst seviye olan B1’e doğru gittikçe daha üst seviyelere doğru olacak şekilde düzenlenmiştir. En alt düzeyden dil öğrenimine başlayan öğrenci, öğrenim gördüğü kurda başarılı oldukça bir üst kura geçmekte ve başarı ölçme yöntemi yapılan sınavlarla gerçekleştirilmektedir. 200 katılımcının 116’sı Anadolu lisesinden mezun olmuştur ve geneli A2 seviyesindedir. Düz lise, İmam Hatip lisesi ve Meslek lisesi mezunlarının B1 seviyesinde olanlarının sayısı diğerlerine oranla daha azdır. Mezun olunan lisede görülen İngilizce eğitiminin hazırlık seviyesindeki sınıfların oluşmasına etkisi bulunmaktadır.

Tablo 2. Anne Eğitim Durumu ve Öğrencinin Eğitim Durumu

		Hangi liseden mezun oldunuz?						Toplam
		Düz lise	Anadolu lisesi	Fen lisesi	İmam Hatip lisesi	Meslek lisesi	Diğer	
Annenizin eğitim durumu?	Okur-yazar değil	1	4	0	0	1	0	6
	İlkokul mezunu	14	43	7	3	10	5	82
	Ortaokul mezunu	7	22	3	1	5	3	41
	Lise mezunu	5	28	4	1	3	2	43
	Üniversite mezunu	2	17	2	1	1	2	25
	Lisansüstü	0	2	1	0	0	0	3
Toplam		29	116	17	6	20	12	200

Tablo 2’de görüldüğü üzere, anne eğitim düzeyi ile lise düzeyi ilişkisine göre, anne eğitim durumunun öğrencilerin hangi liseye gideceğine etki görülmektedir. Anne eğitim durumu arttıkça katılımcıların Anadolu lisesine gitme oranı artmıştır. Bu durum, annenin ve daha genel anlamda ailenin eğitim düzeyi ile öğrencinin eğitim düzeyi arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Annenin eğitim düzeyi yükseldikçe bu durum çocuğun eğitim ve öğretim sürecine genellikle olumlu yansımaktadır.

Tablo 3. Baba Eğitim Durumu ve Eğitim Durumu

		Hangi liseden mezun oldunuz?						Toplam
		Düz lise	Anadolu lisesi	Fen lisesi	İmam Hatip lisesi	Meslek lisesi	Diğer	
Babanızın eğitim durumu?	Okur-yazar değil	0	1	0	0	0	0	1
	İlkokul mezunu	5	24	5	2	6	2	44
	Ortaokul mezunu	10	25	1	1	5	3	45
	Lise mezunu	8	35	7	2	6	3	61
	Üniversite mezunu	5	28	3	1	3	4	44
	Lisansüstü	1	3	1	0	0	0	5
Toplam		29	116	17	6	20	12	200

Tablo 3’de görüldüğü üzere, baba eğitim düzeyi ile lise düzeyi ilişkisine göre, baba eğitim durumunun öğrencilerin hangi liseye gideceğine etkisi olduğu görülmektedir. Baba eğitim durumu arttıkça katılımcıların, daha üst düzey eğitim verdiği düşünülen Anadolu lisesine gitme oranı artmıştır.

Anne ve baba eğitim durumuna bakıldığında katılımcıların babalarının eğitim düzeyi daha yüksektir. Bu durum tarihsel arka planda yer alan geleneksel toplumun ataerkil yapısıyla açıklanabilir. Bu yapının ortaya koyduğu toplumsal sonuçlardan biri, kadının eğitim sürecine çok sonraları, ancak toplumsal modernleşme sürecinin başlaması sonrası girmesi ve bu

durumun kadın-erkek eğitim düzeyleri arasında ciddi bir fark üretmesidir. Kadının eğitim sürecinde gittikçe daha fazla yer almasıyla birlikte, bu farkın zaman içinde azalması beklenebilir.

Tablo 4. Anne Mesleği ve Katılımcı Lise Düzeyi İlişkisi

		Hangi liseden mezun oldunuz?						Toplam
		Düz lise	Anadolu lisesi	Fen lisesi	İmam Hatip lisesi	Meslek lisesi	Diğer	
Annenizin mesleği?	Ev hanımı	23	86	13	6	16	9	153
	Emekli	1	4	1	0	1	0	7
	Eğitimci	1	6	2	0	0	1	10
	Memur	0	2	0	0	0	1	3
	Mimar	0	1	0	0	0	0	1
	Serbest meslek	3	10	1	0	3	1	18
	Esnaf	1	2	0	0	0	0	3
	Sağlık çalışanı	0	5	0	0	0	0	5
Toplam		29	116	17	6	20	12	200

Tablo 4’de görüldüğü üzere, anne mesleği ile katılımcı lise düzeyi ilişkisine göre, annenin mesleğine göre öğrencilerin hangi liseye gideceği değişmektedir. Katılımcıların çoğunun annesi ev hanımı olduğu için yüzdelerle bakıldığında o kısımdaki oranlar diğerlerinden çok fazladır. Ancak kendi içinde değerlendirilmeye alındığında annesi eğitimci, sağlık çalışanı, mimar, memur olanların düz liseden ziyade çocuklarını Anadolu lisesine gönderdikleri görülmektedir. Yani, eğitim seviyesinin bir uzantısı olarak, anne mesleği ile çocuğun daha üst-alt düzeye gitme durumu arasında bir ilişki söz konusudur. Anne mesleği daha üst düzey eğitim gerektiren öğrencilerin gittikleri okullar, çoğunlukla daha nitelikli eğitim verdiği düşünülen Anadolu Liseleri olmaktadır.

Tablo 5.Baba Mesleği ve Katılımcı Lise Düzeyi İlişkisi

		Hangi liseden mezun oldunuz?						Toplam
		Düz lise	Anadolu lisesi	Fen lisesi	İmam Hatip lisesi	Meslek lisesi	Diğer	
Babanızın mesleği?	Memur	2	11	2	2	2	2	21
	Çiftçi	0	9	2	0	1	0	12
	Emekli	8	24	5	2	6	3	48
	Esnaf	6	14	2	1	4	1	28
	Mühendis	1	2	0	0	1	0	4
	Serbest meslek	11	44	4	0	6	5	70
	Eğitimci	1	10	2	1	0	1	15
	Sağlık çalışanı	0	2	0	0	0	0	2
Toplam		29	116	17	6	20	12	200

Tablo 5’de görüldüğü üzere, baba mesleği ile katılımcı lise düzeyi ilişkisine göre, babanın mesleğine göre öğrencilerin hangi liseye gittiği değişmektedir. Babası eğitimci, sağlık çalışanı, mühendis, memur olanların düz liseden ziyade çocuklarını Anadolu lisesine gönderdikleri görülmektedir. Bununla birlikte daha az oranda da olsa, babası üst düzey eğitim gerektiren bir mesleğe sahip (örneğin çiftçi) olanların da Anadolu lisesi veya Fen lisesi gibi daha üst düzey olduğu düşünülen okullara gittiği görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu Anadolu lisesi mezunudur.

Bu çalışmada görüşme yapılan öğrencilerin büyük çoğunluğu yabancı dil eğitiminde kültürün önemli etkisinin olduğuna yönelik düşüncelere sahiptir. Öğrenciler, ait oldukları kültürün dil öğrenmelerini ve hedef dilin ait olduğu kültürün özelliklerinin farklı olmasının öğrenme sürecini yavaşlattığını düşünmektedirler.

Dil, insanların hayatına dair her şeyi kapsamaktadır. Kısacası sahip oldukları dil kültürlerinin bir yansımasıdır. Birey dil aracılığıyla ait olduğu toplumdakilerle iletişime geçebilmektedir. Ancak, her kültüre özgü bir dil olduğu için başka kültürler ile iletişime geçememekte veya bu konuda zorlanmaktadır. Bunun için farklı kültüre ait olan dili öğrenmeye çalışmaktadır. Bunun için okullar aracılığıyla verilen eğitim aracılığıyla veya dil kurslarına giderek elde ettiği bilgi ile o dili öğrenmektedir. Fakat bu dili öğrenmesi kendi ana dilini öğrenmesi kadar kolay olmayacaktır. Bunun başlıca nedeni kültür farklılığıdır.

Kültürün taşıyıcısı olan dildir. Dil, kültür denildiğinde aklımıza ilk gelen kavramdır. Bunu tarih, örf ve adetler, coğrafya takip etmektedir. Dil bir toplumun kültürünün yansımasıdır. Görüşülen öğrencilerden biri şunları ifade etmiştir:

Dil çünkü Oktay Sinanoğlu’nun “ByeBye Türkçe” diye bir kitabı var. Başında şu yazıyor: ‘yabancı dil eğitim gelirse Türkçe gider, Türkçe giderse Türkiye gider’ diye çünkü dilin önemini bu şekilde vurguluyor ve dil gerçekten önemli o yüzden kültürümüzle fazla bağdaştığını düşünüyorum. Sonuçta dil yaşayan bir şey ve büyüyen bir şey.G1

Öğrenciler derslerdeki metinlerin daha çok gündelik hayata dair olmasını istemektedir. Bunun nedeni olarak da gramer bilmenin yeterli olmadığını, kendilerinin yıllardır Türkçe dil bilgisi ile ilgili sınavlardan başarısız olduklarını ancak, Türkçe konuşabildiklerini ifade etmektedirler. Bu yüzden, konuşma pratiklerinin önemli olduğunu, ancak konuşma pratikleriyle örneğin İngilizce konuşabileceğimizi, öğrenilen dille ilgili konuşma diyaloglarını dinleyerek de öğrenilen dile ait kültüre dair fikir edinebileceğimizi belirtmektedirler. Bir dili tam anlamıyla öğrenmek için ise, yurt dışına gidilmesi gerektiğini, kısacası bir dilin en iyi ait olduğu kültürel yaşayış içerisinde öğrenilebileceğini düşünmektedirler.

“Kültürün bulunduğu coğrafyada şekillendiğini düşündüğümüzde, bu coğrafya üzerinde konuşulan dili kültürün bir unsuru olarak kabul ettiğimize göre Türkçe'nin gramer yapısının farklılığı yabancı dil öğrenmemizdeki en büyük zorluktur. Aynı dil grubuna sahip Avrupa ülkelerindeki insanlar birkaç dil konuşmaları kolay dil öğrenmeleri bunun örneğidir.”G3

Kültürel farklılıkların etkisinin yanında yabancı dil öğretiminde fiziki imkânlar oldukça önemlidir. Bu alanda sınıf mevcudu çok önemlidir ve öğrenci sayısının 20'yi geçmemesi tavsiye edilmektedir. Ancak Türkiye' de, hali hazırdaki olanaklarla sınıf mevcutlarının 20'nin altında olması mümkün değildir. Bu durum sınıf içi konuşma etkinliklerinin yetersiz olmasına neden olmakta, konuşma sürelerini azalmaktadır.

Ders ortamında bir takım etkinlikler ve stratejik uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bunların arasında karşılıklı diyalog, grup çalışması, problem çözmeye yönelik eğitsel oyunlar vardır. Bu etkinliklerin amacı öğrencilerin her ders biriminde temel dil becerilerinin kazandırılmasına ve onların bu amaca uygun iletişim kurmasına yardımcı olmaktır.

Ayrıca birçok sınıf dinleme ve izleme etkinlikleri yapmak için gereken fiziki imkânlardan yoksundur. Dinleme ve telaffuz becerileri açısından hedef dile mümkün olduğu kadar çok maruz kalmak önerilmektedir. Materyallerle oluşturulan görsel ve işitsel ortam öğrencinin öğrenmeye çalıştığı dili yapısal bir birim ve sosyo-kültürel bir olgu olarak da görmesini sağlamaktadır. Kısacası, yaşamın içinden damıtılarak oluşturulan bir olgu olan dilin yine en iyi ve kapsamlı biçime öğrenileceği yer dilin varlığını sürdürdüğü toplumsal yaşamdır.

Benim açımdan bir dili öğrenmek denilince aklıma gelen ilk şey teknolojik olanak olduğundan bu materyaller kullanılmalıdır. Örneğin, izlediğimiz film İngilizce alt yazılı olduğu zaman hem konuşulan aksanı duyup kelimelerin nasıl söylendiği, kelimelerin nasıl kullanıldığına dair bir aşinalık oluşur.G3... Diğer görsel ve işitsel materyaller dil öğretiminde büyük önem taşısa da günümüzde dil öğretimini hala ders kitapları domine etmektedir. Ders kitapları dil öğretiminde bir sorun kaynağıdır. “Ders kitaplarının dışında gerçekten realiteyi yansıtan şeylerin olması gerekiyor. Ders kitaplarından okutularak bu iş öğretilmez.”G10

Bununla birlikte, örgün eğitim kurumları içerisinde yapılan dil öğreniminin kullanılan materyallerle yakından ilişkili olup, materyalin teorik veya pratik ağırlıklı olması dil öğrenimini etkilemektedir. Dil öğrenim materyallerinin büyük oranda teorik boyutu ön plana çıkaran bir niteliğe sahip olması, dil öğreniminin bir diğer boyutu olan pratik boyutun ihmal

edilmesini beraberinde getirmektedir. Bu durum ise, dil öğrenimini yavaşlatmakta ve/veya aşama göstermeyi geciktirmekte veya engellemekte, kısacası olumsuz etkilemektedir.

SONUÇ

Türkiye’de farklı uygulamalara gidildiği halde yabancı dil öğretiminde yeterince başarılı olunmadığı görülmektedir. Yabancı dil öğretiminde başarısızlıktan söz edildiği zaman konuyla ilgili pek çok etken aklımıza gelmektedir. Bunların arasında öğretmenlerin donanımı, öğrencilerin ilgisi, motivasyonu, dersin işlenişinde uygulanan yöntem, ders araç ve gereçleri, öğrenme ortamı bulunmaktadır. Bu gerçeği değiştirmek için birçok çözüm şeklinin aynı anda uygulanması gerekmektedir. Çünkü sorunların tek bir tanesine odaklanarak bu sorunu çözmek mümkün değildir.

Sosyolojik olarak bakıldığında yabancı dil eğitimindeki eksikliği görmezden gelmek bu sorunun çözümünü engelleyecektir. Türkiye’de eğitim tarihi boyunca farklı dil politikaları uygulanmıştır. Uygulanan dil politikaları, başta İngilizce olmak üzere, yabancı dil öğrenmek için yeterli olmamaktadır. Bu durum, bu hususta eksiklik olduğu anlamına gelmektedir. Türkiye’de öğrenciler ilk ve orta eğitim kurumlarında uzun yıllar dil eğitimi görmelerine rağmen çoğunlukla yabancı dili konuşabilme kapasitesine sahip olamamaktadır. Bunun bir nedeni öğrencinin anadilinin özelliklerinin, öğrendiği yabancı dille farklı bir yapısal grupta yer alması, farklı yapıya sahip bir dilin daha farklı bir yapıdaki dilin öğrenimini engellemesidir. Bu yüzden öğrenim süreci ve gösterilmesi gereken çaba artmakta, çabanın artmadığı durumlarda başarısızlık söz konusu olmaktadır. Anadiliyle biçimlenmiş dünya görüşünü yıkmak zordur ve öğrencinin anadilindeki uygulamaların dışına çıkılmasını gerektiren bir dili öğrenmek zorlayıcı olmaktadır. Bunun yanında öğrencinin edindiği eğitim düzeyi de yabancı dil öğrenimini etkilemektedir. Anadilinde oluşturulan kavramların yabancı dildeki karşılıklarını öğrenmek daha kolaydır. Fakat bu kavramları kendi dilinde oluşturmamışsa, öğrenci o zaman yabancı dil öğrenirken güçlük çekecektir. Yani, öğrencinin zihnindeki kavram dağarcığının azlığı veya çokluğu da dil öğrenimini etkilemektedir.

Birey yaşadığı toplumdan bağımsız değildir. Sosyalizasyon süreci boyunca edindiği bilgiler sayesinde bireyin kişiliği oluşur. O, kendi toplumunun kültürel izlerini taşır ve bunun en başta gelen ögesi dildir. Kültürün aktarımında dil önemli bir araçtır. Dilimiz kendi kültürümüzü yansıtır, kültürümüze has bir içeriğe sahiptir. Bu nedenle öğrencinin içinde bulunduğu yaşamın da dil öğrenimini etkilediği görülür. Bu konuyla ilgilenen birçok kuramsal yaklaşım söz konusudur. Bu yaklaşımlardan biri olan yapısalılık dile özel bir vurgu yapmaktadır. Buna göre toplum, yapı kavramından türetilmiş bir sistemdir ve toplumu anlayabilmek için, bu yapıyı oluşturan alt birimleri arasındaki ilişkileri incelemek gerekmektedir. Bu alt birimler, sosyal yapı içinde birbirinden bağımsız hareket etmemektedir. Kökenini dilbilimden alan bu düşünce, kültürel yapıyı temelinde dil ve onun işlevi üzerine kurgulanmış bir model ile açıklamaya çalışır. Kısacası dil, toplumsal yapının inşasında olmazsa olmaz bir öneme sahiptir ve anlam dünyasını açıklamaya olanak verir.

Bir dil sadece sözcüklerden ibaret değildir. Bir anlayışı, bir kültürü, bir yaşam tarzını simgeler. Her dilin, çok yönlü bir değerler ve anlayışlar sistemi olarak algılanması gerekir. Bundan dolayı kültür yabancı dil öğretiminde önemli birer etkidir. Bir dili gerçek anlamda keşfetmek için, o dili biçimlendiren duygu, düşünce ve anlayışı kavramak gerekmektedir. Kültür ögesini göz önüne almayan bir yabancı dil öğretim yöntemi, öğrenmeyi tam olarak gerçekleştiremez.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında temel hipotezin genel anlamda doğrulandığı görülmektedir. İnsanların yaşam tarzları, sosyo-kültürel hayatları yani kültürleri yabancı dil eğitimlerini etkiler. Belli başlı bazı unsurlar, dil, örf ve adetler, coğrafya, tarih ve diğer kültürel etmenler bu durumun ana sebeplerindedir. Kültür, toplumun üyesi olan insanoğlunun öğrendiği bilgi, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan bir bütündür. Kültürün temel unsurları duygular, heyecanlar ve inançlardır bu yüzden kültür ulusal bir nitelik taşır. Dil, bireylerin hayatlarının bir sembol ile görünürlük kazanmasını sağlayan önemli bir araçtır. Toplumun kültürel değerlerinin izleri, dil ile kendini gösterir. Her kültürün, kendine özgü bir dili vardır. Bu dil, ait olduğu kültürün bütün özelliklerini içinde barındırır. Bu yüzden dil öğrenmek, o kültürü tanımakla eş değerdir. Dil öğrenimi ve öğretiminde kültür unsurunun etkisi unutulmamalıdır. Katılımcıların verdiği cevaplara göre, kültürün dil ile arasında yakın bir ilişki vardır ve araştırmamızda bu doğrultudaki hipotez büyük oranda doğrulanmıştır. Örneklemeden elde edilen verilere bakıldığında araştırmaya dâhil edilen öğrenciler arasında dil eğitimi ile kültür arasında bir ilişki olduğunu dile getirenler yoğunluktadır. Kültürün temel unsurları nelerdir sorusuna verilen cevaplar arasında en yoğunlukta olan kavram dildir. Dil kültürün temel yapı taşlarından birisi olarak görülmektedir. Bunun yanında bazı konularda dil öğrenimine etki etmektedir.

Anne- baba eğitim durumu ile öğrencinin dil öğrenimini arasında anlamlı bir ilişki vardır, şeklindeki hipotez doğrulanmıştır. Çünkü bulunduğu dil seviyesine yönelik katılımcıların verdikleri cevaplar farklılaşmaktadır. Örneğin annenin yabancı dil bilme durumu ile katılımcının yabancı dil bilme durumu verilerinin bulunduğu tablo değerlendirildiğinde, katılımcılar arasında annesi dil bilenlerin dil bilme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Babanın yabancı dil bilme durumu ile katılımcının yabancı dil bilme durumu verilerinin bulunduğu tablo değerlendirildiğinde de benzer bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar arasında, babası dil bilenlerin dil bilme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Anne baba dil bilme oranlarının bireyin dil bilme durumunu etkilediği görülmektedir. Anne- baba mesleği ile öğrencinin gittiği lise düzeyi arasında da anlamlı bir ilişki vardır ve bu konudaki şeklindeki hipotez büyük oranda doğrulanmıştır. Katılımcıların anne ve babalarının meslekleri ile kendilerinin bitirdikleri lise arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir ilişki vardır. Anne ve aba meslek düzeyleri arttıkça katılımcının gittiği lise değişmektedir. Gittiği liseye göre İngilizce öğrenim düzeyi değişmektedir.

Öğrencinin lise düzeyi ile bulunduğu kur seviyesi arasında anlamlı bir ilişki vardır ve bu konudaki hipotez istisnai veriler haricinde büyük oranda doğrulanmıştır. Katılımcıların bitirdikleri lise ile öğrenim gördüğü kur düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında; kur düzeyi en yüksek lise Anadolu lisesi, sonra sırasıyla Fen lisesi, Düz lise ve Meslek lisesidir. Bunları

takiben A2 ve B1 kur düzeyinde bulunanlar ile mezun olunan lise arasında bir ilişki bulunmaktadır. Yukarıdaki verilerden de hareketle, bulunulan kur düzeyinin, eğitim görülen lise düzeyine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Daha nitelikli olduğu düşünülen okullarda öğrencileri daha yüksek kur seviyesine ulaşma olasılıkları artmaktadır.

Dil öğrenimi ile ders dışı (ekstra) çalışma arasında anlamlı bir ilişki vardır ve bununla ilgili hipotez büyük oranda doğrulanmıştır. Örneklemeden elde edilen verilere bakıldığında, araştırmanın uygulandığı katılımcılar arasındaki ortak fikir yabancı dil eğitiminin gerçekleşmesi için ders dışında da çalışmalar yapılması gerektiği yönündedir. Bu çalışmaların bazıları yabancı dil bilenler ile iletişim kurma, farklı kaynaklardan yararlanma, kelime ezberleme, film, video vb. izleme şeklindedir. Öğrenciler genel anlamda ders materyallerinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Derslerde konuşmaya yönelik etkinlik sayısının artırılması gerektiğini dile getirmektedirler. İletişime dönük teknikler sınav uğruna feda edilmemelidir. Ders kitapları, içerik bakımından kolaydan zora, ya da basitten karmaşığa doğru yapılandırılmalı ve geliştirilmelidir. Yabancı dil kitaplarında kullanılan içerik biraz daha somut hayata yönelik hususları kapsamalı ve dikkat çekici, çarpıcı olayları içermelidir. Çünkü öğrenciler dikkatlerini çeken şeyleri okumaya daha istekli olduklarını dile getirmiştir. Örneğin öğrencilerin okuyacağı metin, İngilizce bir dergi ya da gazeteden alınmış, öğrenci seviyesine göre basitleştirilmiş ve kültüre uyarlanmış olmalıdır. Gerçek içerikler öğrenmenin daha anlamlı olmasını sağlamaktadır. Aynı durum dinleme metinleri için de geçerlidir. Diyalogların ve metinlerin gerçek hayatı yansıtması gerekmektedir.

Tüm bu veriler ışığında, araştırma kapsamında kültür ile yabancı dil eğitimi arasındaki ilişkiyi açıklayan birçok veriye ulaşılmıştır. Bunların sonucunda görülmektedir ki, kültürün dil eğitiminde önemli bir yeri vardır. Bireylerin dil eğitimi birçok faktörün etkisi altındadır. Materyallerin yeterliliği, ders işlenişi, isteklilik düzeyi ve fiziki koşulların uygunluğu, öğretmenlerin yeterliliği de dil öğrenimine etki etmektedir. Genellikle bireyler kültürleriyle alakalı olarak bir düşünce yapısına sahiptirler. Bireyler yeni bir dil öğrenirken bu düşüncenin etkilerini büyük oranda hissetmektedirler. Yabancı dil eğitiminde kültürün etkisi bulunmaktadır ve bu konuda yürütülecek bir eğitim-öğretim programı, en başta bu hususu dikkate almalıdır.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1998), **Dil Kültür Bağlantısı**, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Aksan, D. (1998), **Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim**, TDK Yayınları, Ankara.
- Aktaş, Tahsin(t.y.), “Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**,12,45-57.
- Arslan, Mahmut(2005), “Ziya Gökalp’te Kültür ve Uygarlık Anlayışı”, **Sosyoloji Dergisi**, 3(10),12-19.
- Asutay, Hikmet(2003), “Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Bağlamı ve Öteki Dil” **Ankara Üniversitesi(TÖMER) Dil Dergisi**,118, 26-29.
- Asutay, Hikmet(2007), **Dil Kültür ve Eğitim**, Eğitim Kitabevi, Konya.
- Başat, Başak Güneş(2014), “Neden Yabancı Dil Öğrenemiyoruz?”,Aljazeera Türk Dergisi, http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/neden_yabanci_dil_ogrenemiyoruz (08.02.2019).
- Bates, Daniel G.(2013), **21.Yüzyılda Kültürel Antropoloji: İnsanın Doğadaki Yeri**, (Çev. Suavi Aydın), 2. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Baydur, Suat Yakup(1999), **Dil ve Kültür**, Cumhuriyet Yayınları, Ankara.
- Büyükduman, Figen İlke(2005), “İlköğretim Okulları İngilizce Öğretmenlerinin Birinci Kademe İngilizce Öğretim Programına İlişkin Görüşleri”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**,28, 55-64.
- Cinkara, Emrah(2017), “Yabancı Dil Eğitiminde Kültürün Rolü”, **Yabancı Dil Öğretiminde Genel Bir Bakış Dergisi**,110-118.
- Demirel, Özcan(2004), **Yabancı Dil Öğretimi**, 2.Baskı, PegemAYayınları, Ankara.
- Demirpolat, Başak Coşkun(2015), “Türkiye’nin Yabancı Dil Öğretimiyle İmtihani” Sorunlar ve Çözüm Önerileri,**SETA**,131.
- EARGED(2008), “İlköğretim Okulu Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi”, http://www.meb.gov.tr/earged/earged/Son_Ders_Kitaplari.pdf (09.02.2019).
- Engin, İsmail(1990), “Kültür-Kişilik İlişkisi”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**,33(1,2),171-176.
- Giddens, Anthony(2013), **Sosyoloji**, 1.Baskı, Kırmızı Yayınları, İstanbul.
- Göçer, Ali(2013), “ Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dil Kültür İlişkisi Üzerine Görüşleri: Fenomenolojik Bir Araştırma”, **Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**,15(2), 25-38.
- Günay, V. Doğan(1995), “Roman Çözümlemesine Toplum-dilbilimsel Bir Yaklaşım”, **Dil Dergisi/Language Journal**, 35, Ankara: A.Ü.TÖMER Yayınları, 5-24.
- Güvenç, Bozkurt(2003), **İnsan ve Kültür**, Remzi Kitapevi, Ankara.
- Güvenç, Bozkurt(2004), **Kültürün ABC’si**, 3. Baskı, Yapı Kredi Yayınları:902, İstanbul.
- Güzel, Abdurrahman ve Barın, Erol(2013), **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi**, 1. Basım, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kale, Nesrin(1997),**Felsefiyat**, İmaj Yayınları, Ankara.

- Kaplan, Mehmet(2010), **Kültür ve Dil**, 26. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Koyuncu, Ahmet(2011), “Levi-Stratuss Yapısalcılığı”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal BilimlerEnstitüsü Dergisi**,26.
- Köşker, Gizem(2015), “Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarımı: Fransız Dili Örneği”, **AhiEvrân Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi(KEFAD)**, 16(2), 409-421.
- Levi- Strauss, Claude(1986), **Mit ve Anlam**,(Çev. Şen Süer, Selahattin Erkanlı), Alan Yayıncılık, İstanbul.
- Mejuyev, Vadim(1987), **Kültür ve Tarih**, (Çev. Suat H. Yokova), Başak Yayınları, Ankara.
- Merter, Feridun vd.(2014), “İngilizce Öğretmenlerinin İkinci Sınıf İngilizce Dersine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**,5,199-210.
- Merter,Feridun,Şekerci, Hanifi ve Bozkurt, Eyüp(2014), “İngilizce Öğretmenlerinin İkinci Sınıf İngilizce Dersine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirmesi” **Akademik Sosyal AraştırmalarDergisi**, 5,199-210.
- Nar, Mehmet Şükrü(2014), “Yapısalcılık Kavramına Antropolojik Bir Yaklaşım: Levi-Strauss ve Yapısalcılık” **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi AntropolojiDergisi**,27,29-46.
- Oğuz, Esin Sultan(2011), “Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı”, **Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 28(2),123-139.
- Onan, Bilginer(2013), **Dil Eğitiminin Temel Kavranları**, 2. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Özkan, Recep(2011), “ Toplumsal Yapı, Değerler ve Eğitim İlişkisi”, **KastamonuEğitim Dergisi**,19(1), 333-344.
- Sezgin, Osman(1991), **Üçüncü Neslin Eğitimi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Tezcan, Mahmut, “Kültür ve Eğitim İlişkileri”, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, 3-16.
<http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5632/1773>
- Tolan, Barlas(2005), **Sosyoloji**, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Topses, Mehmet Devrim(2014), **Eğitim Sosyolojisi**, 2.Basım, Nobel Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5bd5ad05dc8009.51576722 (24.09.2018).
- Uygur, N. (1996), **Kültür Kuramı**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Waters, M. (2008), **Modern Sosyoloji Kuramları**, Ed.Prof.Dr. Zafer Cirhinlioğlu, Gündoğan Yayınları, İstanbul.